

Antaŭ 75 jaroj okazis en Ĝenevo la 2-a Universala Kongreso
Radioprelego de Claude kaj Andrée GACOND, SRI 495, 1981.07.09 & 11

Cl.- Parolas nome de Svisa Radio Internacia gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond.

Antaŭ 75 jaroj, tio estas en la jaro 1906, okazis en Ĝenevo la dua Universala Kongreso de Esperanto. Memore al tiu ĉi decidiga aranĝo, kiu grupigis en la urbo de Ernest Naville, Hector Hodler kaj Edmond Privat pli ol mil ducent esperantistojn, ni hodiaŭ laŭtleĝos al vi erojn de la festparolado, kiun prononcis la aŭtoro de esperanto, d-ro Ludoviko Zamenhof.

A.- Sed unue ni diru tion ĉi pri la paroladoj de Zamenhof. Anstataŭ esti nuraj oratoraĵoj, kiel ofte estas la fest-paroladoj de kongresoj, ili ĉiuforte intimigis la esperantistaron kun problemoj, kiu priokupis d-ron Zamenhof mem. Kaj ili tiel ĝis hodiaŭ influis la oratorojn, kiuj devas malfermi la esperanto-kongresojn, instigante ilin ne kontentiĝi je supraĵaj diroj, sed enprofundiĝi en aktualaĵojn, kiu iel koncernas la esperanto-vivon. Post Zamenhof, Edmond Privat fidelis je tiu ĉi sinteno, kaj unu el liaj preferataj temoj estis la interpopola konduto. Ivo Lapenna interesigis la esperantistojn al la aktiveco de la mondorganizaĵoj, interalie de Unesko. Sed ni revenu al la aŭtoro de la lingvo, kiun en 1906 la esperantistoj nomis la Majstro.

Cl.- En Ĝenevo la Majstro parolis pri sia lando Pollando per vortoj, kiuj 75 jarojn poste estas parte aktualaj, ĉar la lando daŭre estas regata de potenca okupanto. Ni citu lin:

A.- « Sinjorinoj kaj sinjoroj! Ĉe la malfermo de nia Kongreso vi atendas de mi ian paroladon; eble vi atendas de mi ion oficialan, ion indiferentan, palan kaj senenhavan, kiel estas ordinare la oficialaj paroloj. Tiam parolon mi tamen ne povas doni al vi. Mi ĝenerale ne amas tiajn parolojn, sed precipe nun, en la nuna jaro, tia senkolora oficiala parolo estus granda peko de mia flanko. Mi venas al vi el lando, kie nun multaj milionoj da homoj malfacile batalas por libereco, por la plej elementa homa libereco, por la rajtoj de homo. Pri tio ĉi mi tamen ne parolus al vi; ĉar se kiel privata homo ĉiu el vi eble sekvas kun intereso la malfacilan bataladon en la granda multemiliona lando, tamen kiel esperantistojn tiu ĉi batalado ne povas vin tuŝi, kaj nia Kongreso havas nenion komunan kun aferoj Politikaj. »

Cl.- Poste Zamenhof raportas pri la intergentaj konfliktoj internaj al Ruslando kies ero estis Pollando.

A.- Kaj tio venigas la parolanton al propraj travivaĵoj, kiuj komprenigas kiom "dikaj estas ankoraŭ la interpopolaj muroj, kontraŭ kiuj batalas" la esperantistoj. Ni citu lin:

« Kiam mi estis ankoraŭ infano, mi, en la urbo Bjelostok, rigardadis kun doloro la reciprokan fremdecon, kiu dividas inter si la naturajn filojn de sama lando kaj sama urbo. Kaj mi revis tiam, ke pasos certa nombro da jaroj, kaj ĉio ŝanĝiĝos kaj boniĝos. Kaj pasis efektive certa nombro da jaroj, kaj anstataŭ miaj belaj sonĝoj mi ekvidis teruran efektivaĵon; en la stratoj de mia malfeliĉa urbo de naskiĝo sovaĝaj homoj kun hakiloj kaj feraj stangoj sin jetis kiel plej kruelaj bestoj kontraŭ trankvilaj loĝantoj, kies tuta kulpo konsistis nur en tio, ke ili parolis alian lingvon kaj havis alian gentan religion, ol tiuj ĉi sovaĝuloj. Pro tio oni frakasis la kraniojn kaj el-pikis la okulojn al viroj kaj virinoj, kadukaj maljunuloj kaj sen-helpaj infanoj! Mi ne volas rakonti al vi la terurajn detalojn de la bestega Bjelostoka buĉado; al vi kiel al esperantistoj mi volas nur diri, ke terure altaj kaj dikaj estas ankoraŭ la interpopolaj muroj, kontraŭ kiuj ni batalas. »

A.- Por Zamenhof, ne kulpas la gentoj, sed la krimuloj, kiuj per mensogoj kreas la militan klimaton. Kaj li sopiras al neŭtrala fundamento, kiu malebligu tiajn bestaĵojn. Aŭdu:

Cl.- « Oni scias, ke ne la rusa gento estas kulpa en la besta buĉado en Bjelostok kaj multaj aliaj urboj; ĉar la rusa gento neniam estis kruela kaj sangavida; oni scias, ke ne la Tataroj kaj Armenoj estas kulpaj en la konstanta buĉado, ĉar ambaŭ gentoj estas gentoj trankvilaj, ne deziras altrudi al iu sian regadon, kaj la sola, kion ili deziras, estas nur ke oni lasu ilin trankvile vivi. Oni scias nun tute klare, ke kulpa estas aro da abomenindaj krimuloj, kiuj per diversaj kaj plej malnoblaj rimedoj, per amase dissemataj mensogoj kaj kalumnioj arte kreas teruran malamon inter unuj gentoj kaj aliaj. Sed ĉu la plej grandaj mensogoj kaj kalumnioj povus doni tiajn terurajn fruktojn, se la gentoj sin reciproke bone konus, se inter ili ne starus altaj kaj dikaj muroj, kiuj malpermesas al ili libere komunikiĝadi inter si kaj vidi, ke la membroj de aliaj gentoj estas tute tiaj samaj homoj, kiel la membroj de nia gento, ke ilia literaturo ne predikas iajn terurajn krimojn, sed havas tiun saman etikon kaj tiujn samajn idealojn kiel nia? Rompu, rompu la murojn inter la popoloj, donu al ili la eblon libere konatiĝi kaj komunikiĝi sur neŭtrala fundamento, kaj nur tiam povos malaperi tiaj bestaĵoj, kiujn ni nun vidas en diversaj lokoj.

- Estas en tiu ĝeneva kongreso, ke Zamenhof lanĉis la esprimon "interna ideo" :

A.- « Ni ne estas tiel naivaj, kiel pensas pri ni kelkaj personoj: ni ne kredas, ke neŭtrala fundamento faros el la homoj anĝelojn; ni scias tre bone, ke la homoj malbonaj ankaŭ poste restos malbonaj; sed ni kredas, ke komunikiĝado kaj konatiĝado sur neŭtrala fundamento forigos almenaŭ la grandan amason de tiuj bestaĵoj kaj krimoj, kiuj estas kaŭzataj ne de malbona volo, sed simple de sinnekonado kaj de devigata sin altrudado.

Nun, kiam en diversaj lokoj de la mondo la batalado inter la gentoj fariĝis tiel kruela, ni, esperantistoj, devas labori pli energie ol iam. Sed por ke nia laborado estu fruktoporta, ni devas antaŭ ĉio bone klarigi al ni la **internan ideon** de la esperantismo. Ni ĉiuj senkonscie ofte aludadis tiun ĉi ideon en niaj paroloj kaj verkoj, sed ni neniam parolis pri ĝi pli klare. Estas jam tempo, ke ni parolu pli klare kaj precize. »

Cl.- La venontan semajnon ni legos al vi kelkajn el tiuj precizigoj de la interna ideo, kaj vi konstatos, ke tiuj rimarkoj konservis sian revoluciecon. Estas certa modo en la hodiaŭa esperantistaro moketi pri la nebula "interna ideo". Kontraŭe ni devus reveni al la diroj de Zamenhof, por ilin reaktualigi. Tion ĉi ni faros dum la someraj semajnoj, pere de citaĵoj el la parolado de 1906 kaj el la samjara traktaĵo pri Homaranismo. Ni ĉefe citos, lasante al vi la taskon mediti, ĉu la mesaĝo de Zamenhof restis aktuala aŭ ne.

A.- Ĝi bedaŭrinde estos aktuala, tiom longe kiam almenaŭ parte ne realiĝos la sonĝoj de Zamenhof al nova interpopola konduto.

Cl.- Vi aŭdis elsendon de Svisa Radio Internacia. Memore al la Dua Universala Kongreso de Esperanto, kiu okazis en Ĝenevo antaŭ sepdek-kvin jaroj, Claude kaj Andrée Gacond citis erojn el la fest-parolado de Zamenhof. Ĝis reaŭdo!